Arhim.
Nectarie Şofelea

Despre harisme duhovniceşti în opera Sfântului Ioan Casian

„Făcându-te cuvios, te-ai dat lui Dumnezeu şi luminându-te cu faptele cele bune, Casiane, ca un soare ai strălucit, cu lumina învăţăturilor tale celor dumnezeieşti luminând inimile credincioşilor celor ce te cinstesc. Pentru aceasta, cu dinadinsul roagă-te lui Hristos Dumnezeu pentru cei ce te laudă pe tine, cu dragoste fierbinte”[1].

Pentru Sfinţii Părinţi ai Bisericii din primele veacuri noţiunea de „harismă” nu a făcut în mod deosebit scopul omiliilor sau tratatelor dogmatice şi nici măcar al testamentelor duhovniceşti ale Părinţilor pustiei. Harismele făceau parte din realitatea vieţii curate trăite după porunca lui Hristos în duhul Sfintei Scripturi şi al Sfinţilor Părinţi Apostolici şi ai urmaşilor acestora, fără a deveni ele un ţel în sine pentru sfinţii bărbaţi, ci doar mijloace prin care aceştia, în desăvârşită smerenie, întăreau pe cei slabi în credinţă, ori lucrau mântuirea multora după porunca lui Dumnezeu.

Înainte de a pătrunde învăţătura patristică despre harismele duhovniceşti din opera Sfântului Ioan Casian se cuvine a explica ce se înţelege din punct de vedere teologic prin termenul de „harismă”:

Prin cuvântul grecesc „charis” a fost tradus în mod frecvent cuvântul „hen” din limba ebraică care la origine înseamnă „favoare” şi vizează acţiunea unui superior – divin sau uman – faţă de un inferior şi comunică ideea de favoare gratuită şi nemeritată. Interesant este că există exemple de „hen” din partea lui Dumnezeu, „Aşa zice Domnul: Poporul care a scăpat de sabie a aflat milă în pustiu. Israel a ajuns la locul său de odihnă” (Ieşirea XXXI,2), însă nu există nicio situaţie de „hen” din partea omului faţă de Dumnezeu, întrucât niciun om nu îi poate face o favoare gratuită lui Dumnezeu[2]. Menţionăm aici că unii neoprotestanţi au adoptat această traducere de „favoare gratuită” cu care au înlocuit cuvântul „har”.

Harisma ca o traducere directă din limba greacă a cuvântului „charis-

1 *Mineiul pe luna Februarie*, Tipografia Cărţilor Bisericeşti, Bucureşti 1929, p. 286.

2 J.D. Douglas, M.A., B.D., S.T.M., Ph.D., *New Bible Dictionary*, traducere în limba română de Liviu Pup şi Jhon Tipei, Ed. Cartea Creştină, Oradea, 1995, p. 518.

ma" este darul deosebit al Duhului Sfânt pe care Acesta îl lucrează și îl împărtășește cui voiește. Întâlnim în Sfânta Scriptura în *Epistola întâi către Corinteni* diferitele daruri ale Duhului Sfânt, care lucrau în Apostoli, în ierarhia bisericească și chiar în credincioșii creștini îndată după primirea Sfântului Botez și punerea mâinilor Apostolilor peste ei. Existau harisme speciale de ordin intern precum înțelepciunea, cunoșterea , credința, dragostea, nădejdea și harisme de ordin extern sau spectacular așa cum erau proorocia, taumaturgia, izgonirea demonilor, vorbirea în limbi și tâlcuirea. Acestea se manifestau în Biserică, strâns legate de cult și în deplină ascultare de păstorii Bisericii[3].

Harismele manifestate ca lucrări ale Duhului Sfânt în Biserica primară sunt însăși împlinirea făgăduințelor eshatologice transmise prin proorocii Vechiului Legământ. Avem pe Proorocul Isaia care atribuia Duhului darurile făgăduite lui Mesia „Și Se va odihni peste El Duhul lui Dumnezeu, duhul înțelepciunii și al înțelegerii, duhul sfatului și al tăriei, duhul cunoștinței și al bunei-credințe" (Isaia XI, 2), iar Proorocul Ioil va fi vestit revărsarea „darurilor gratuite" ale Duhului peste toți oamenii: „Dar după aceea, vărsa-voi Duhul Meu peste tot trupul, și fiii și fiicele voastre vor profeți, bătrânii voștri visuri vor visa, iar tinerii voștri vedenii vor vedea" (Ioil III, 1). Întâia manifestare a harismelor în Noul Legământ se vede în ziua pogorârii Duhului Sfânt peste Sfinții Apostoli care vestesc pe Hristos în toate limbile. Aceste daruri deosebite sunt acordate, în primul rând, Apostolilor, dar se manifestă și asupra celor din jurul acestora (arhidiconii Ștefan și Filip) având ca scop comun binele Bisericii lui Hristos[4].

Înțelegând astfel etimologia și sensul cuvântului „harismă" se cuvine să purcedem în a parcurge *A doua Convorbire a Sf. Ioan Casian cu Părintele Nestor* în care se dezbate tema harismelor duhovnicești. Convorbirea este structurată în zece capitole. Primul dintre acestea este capitolul unde ni se vorbește despre harisma taumaturgiei sau a facerii de minuni și cum are aceasta un întreit temei.[5]

Primul este harul vindecărilor pe care cei mai mulți dintre sfinții bărbați l-au dobândit în virtutea curăției și dreptății vieții acestora, având-și temeiul în însăși făgăduința Mântuitorului: „Tămăduiți pe cei neputincioși, înviați pe cei morți, curățiți pe cei leproși, pe demoni scoateți-i; în dar ați luat, în dar să dați" (Matei X, 8). În cartea *Faptele Apostolilor* avem nenumărate exemple unde această harismă a vindecărilor lucra prin Sfinții Apostoli.

3 Pr. Dr. Ioan Mircea, *Dicționar al Noului Testament*, Ed. IBMBOR, București, 1995, p.206.

4 Xavier Leon Dufour, Jean Duplacy, Augustin George, Pierre Grelot, Jaques Guillet, Marc Francois Lacan, *Vocabular de Teologie Biblică*, Ed. Arhiepiscopiei Romano-Catolice, București 2001, p.253.

5 Sfântul Ioan Casian, *Așezăminte mănăstirești și convorbiri duhovnicești*, traducere de Prof. Vasile Cojocaru și Prof. David Popescu, prefață, studiu introductiv și note de Prof. Nicolae Chițescu (PSB 57), Ed. IBMBOR 1990, p. 568, r.6.

„Iar Petru a zis: Argint şi aur nu am; dar ce am, aceea îţi dau. În numele lui Iisus Hristos Nazarineanul, scoală-te şi umblă!" (Faptele Apostolilor III, 6). Despre această harismă a vindecărilor Sfântul Isichie Sinaitul spune că nu se dă numai în funcţie de luptă sau măsură a nevoinţelor, ci şi în directă dependenţă de destoinicia în credinţă şi dispoziţia noastră firească, iar citându-l pe Sfântul Maxim Mărturisitorul aflăm că iubirea firească de oameni este organul harismelor vindecărilor.[6] Aflăm, de asemenea despre harismele vindecărilor că, alături de celelalte harisme precum credinţa, nădejdea, lacrimile stăruitoare şi nepătimirea sunt toate adânc înrădăcinate în rugăciunea curată.[7] Un alt mare Părinte filocalic, Sfântul Varsanufie cel Mare, în *Scrisoare a 29-a către Avva Ioan* ne mărturiseşte că, pentru dobândirea şi purtarea harismelor, credinţa este necesară în chip vital, fără aceasta neputând ascetul nici a dobândi şi nici a păstra ori a lucra harismele Duhului Sfânt, credinţa în Dumnezeu şi credinţa în părintele duhovnicesc.[8]

Al doilea temei este împărţit în sine în două circumstanţe. Pe de o parte, avem situaţia în care harisma vindecărilor lucrează fie pentru întărirea Bisericii, fie pentru credinţa puternică şi vie a celor care cer de la Dumnezeu vindecarea chiar şi printr-un păcătos şi nevrednic[9]. Despre curăţia necesară unui purtător de harisme vorbesc mulţi dintre Părinţi, însă Sfântul Vasile cel Mare este cel care subliniază în una din omiliile sale despre lupta cu vrăjmaşul că starea de păcătoşenie şi patima îl fac pe creştin, fie el cleric, monah sau mirean, să piardă şi războiul cu diavolul, căruia îi îngăduie prin păcat să îl vatăme sufleteşte, cât şi harismele. „Iar păcatul face să dispară harisma dată nouă prin baia naşterii din nou. Curvia, lovitură; adulterul, altă lovitură; lovitură, invidia; lovitură fiecare dintre acestea, lovitură ce izbeşte aceste organe vitale, lovitură dată de tâlhari, de către demonii care ne ajută spre păcate. După lovituri, cel bătut a fost dezbrăcat. Dacă ce spun ar fi fost trupeşte, mai întâi l-ar fi dezbrăcat, ca să cruţe haina, şi apoi i-ar fi dat loviturile. Sau, după ce l-ar fi dezbrăcat, i-ar fi dat loviturile astfel încât şi haina să fie salvată, şi lovitul să fie rănit. Acum însă rănile vin înaintea dezbrăcării, ca să înveţi că păcatul precede renunţarea la harismă, cea dăruită ţie prin dragostea de oameni a Domnului. Lui slava în vecii vecilor. Amin!"[10]. Cea de a doua circumstanţă

6 Calist şi Ignatie Xanthopol, *Metoda şi regulă foarte amănunţită pentru cei ce-şi aleg să petreacă în linişte şi singurătate*, în *Filocalia* vol. VIII, traducere, introducere şi note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Ed. IBMBOR, Bucureşti, 1979, p. 87.

7 Isichie Sinaitul, *Cuvânt despre trezvie şi virtute*, în *Filocalia* vol. IV, trad. Pr. Stavr. Dr. Dumitru Stăniloae, Tipografia Arhidicezană, Sibiu, 1948, p. 56.

8 Sfinţii Varsanufie şi Ioan, *Scrisori Duhovniceşti*, în *Filocalia*, vol. XI, trad. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2009, p. 47.

9 Sfântul Ioan Casian, *op. cit.*, p.568, r. 15.

10 Sfântul Vasile cel Mare, *Autentic şi verosimil. Două omilii (pseudo-) basiliene: Omilie rostită în Lakiza. Omilie de*

este aceea când, din pricina necredinței celor care cer vindecarea, harul nu lucrează, chiar dacă ei vor întâlni pe un anume om care are de la Dumnezeu harisma vindecărilor, iar cel mai concludent exemplu în acest sens este chiar situația Mântuitorului Hristos: „Și n-a făcut acolo multe minuni, din pricina necredinței lor" (Matei XIII,58) și tot Mântuitorul este Cel Care aduce aminte de momentul când, din pricina necredinței, doar un singur om s-a tămăduit de lepră de la marele dintre proorocii Elisei: „Și mulți leproși erau în Israel în zilele proorocului Elisei, dar nici unul dintre ei nu s-a curățat, decât Neeman Sirianul" (Luca IV, 27).

Această conștiință a deschiderii față de omul de lângă noi, din care ne privește „chipul lui Dumnezeu", este necesară în a dobândi o așa dumnezeiască dragoste la care suntem chemați, o adevărată harismă și, în fapt, singura adevărată dragoste.

Cel de al treilea temei este acela al falsei sau închipuitei vindecări „este o imitație a jocului și a înșelătoriei demonilor"[11]. În astfel de cazuri, sfântul arată că vrăjmașul, care este un neobosit semănător de „neghină" și un iscusit țesător de mreje ale pierzării, de va găsi un om plin de nelegiuiri și pătat de mulțime de păcate, nu va amâna a se deda unui tip de „joc" cu acesta prin care și pe acesta îl va umple de mândrie luciferică atunci când el va crede că prin sine diavolii sunt izgoniți și oamenii ajutați, și pe oameni să îi înșele prin închipuitul harismatic, aceștia din urmă dornici fiind a avea un părinte duhovnicesc să își piardă sufletele urmând un alt orb în groapă, după cum Hristos spune: „Poate orb pe orb să călăuzească? Nu vor cădea amândoi în groapă?" (Luca VI, 39), și „Căci se vor ridica hristoși mincinoși și proroci mincinoși și vor da semne mari și chiar minuni, ca să amăgească, de va fi cu putință, și pe cei aleși" (Matei XXIV, 24). Despre aceasta, experimentatul dascăl în meșteșugul mântuirii, Sfântul Ignatie Briancianinov ne învață că adevărații harismatici sunt mereu adânciți în smerenie, alungând ispita cea dulce a mândriei și slavei deșarte cu o nemișcată atenție asupra propriilor păcate. „Sfinții lui Dumnezeu s-au recunoscut mereu ca păcătoși, cu toate că erau copleșiți de daruri duhovnicești evidente; dimpotrivă, marii făcători de rele s-au justificat întotdeauna și, adâncindu-se tot mai adânc în fărădelegile lor, nu încetau a-și proclama virtuțile"[12].

Luând în considerare faptul că în călătoriile sale în Asia Mică, Sfântul Ioan Casian a cunoscut comunitățile înființate de Sfântul Ioan Gură de Aur și Sfântul Vasile cel Mare unde a căutat să-și însușească din învățăturile cele ziditoare și mântuitoare și adăugând la aceasta și faptul că l-a cunoscut personal pe marele Dascăl și Părinte al Bisericii, Sfântul

alinare pentru cel bolnav, trad. din lb. gr. veche de Constantin Georgescu, în „Studii Teologice", nr.4, 2011, p. 267.

11 Sfântul Ioan Casian, *op. cit.*, p.569.

12 Sfântul Ignatie Briancianinov, *Fărâmiturile Ospățului*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2008, p. 108.

Ioan Gură de Aur, la Constantinopol unde a și fost hirotonit de acesta diacon, nu este greu să sesizăm în lucrările sale frumoasa înrâurire hrisostomică ce pune ca temelie a oricărei învățături duhovnicești Sfânta Scriptură[13]. În cel de al doilea capitol al acestei convorbiri duhovnicești a Sfântului Ioan Casian, cu o temelie a învățăturii puternic ancorată în Sfânta Scriptură și mai exact în *Epistola întâi către Corinteni* a Sfântului Apostol Pavel, arată în chip lămurit cum că nu harismele sau darurile Duhului Sfânt sunt scopul sau țelul creștinului, care sunt roade ale unei comuniuni vii între om și Dumnezeu, ci dragostea este adevărata și cea mai mare dintre harismele Duhului Sfânt[14]. Sfinții bărbați nu căutau și nu priveau cu admirație spre cel ce era taumaturg, ci mai degrabă ei căutau să afle și să urmeze pe acela care a ajuns la nepătimire ucigând în sine toate patimile și care astfel s-a făcut pe sine vas plin de iubire dumnezeiască, teofor. „Dumnezeu este iubire și cel ce rămâne în iubire rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne întru el" (I Ioan IV, 16). Mai mult, Sfântul Ioan Gură de Aur în *Omilia a XXXIV-a*, tâlcuind *Epistola întâi către Corinteni* a Sfântului Apostol Pavel ne învață că toate harismele și toate izbândele în viață sunt puternic ancorate în dragoste, pe care o ridică deasupra tuturor filosofiilor și cu mult deasupra oricărei harisme, Apostolul având ca scop prin aceasta să mângâie pe cei fără harisme spectaculare și să îi smerească pe cei ce se trufeau cu glosolalia socotită de ei cea mai mare între harismele Duhului Sfânt, harisma apostolică.[15] Continuând tâlcuirea, Sfântul Arhiepiscop al Constantinopolei pune harismele taumaturgice într-o lumină clară și le circumscrie în contextul istoric al Bisericii Primare ca dăruite de Duhul Sfânt Bisericii spre răspândirea credinței, iar harisma dragostei o arată a fi trebuitoare, prezentă și roditoare mereu pentru viața comunităților creștine. „Dacă aceste haruri (proorocia, glosolalia, etc) s-au dat pentru întărirea credinței, apoi când credința va fi împrăștiată pretutindeni, negreșit că întrebuințarea acestor haruri va fi de prisos. Însă a se iubi unii pe alții nu va înceta niciodată, ci încă și mai mult va crește, și aici, și în viitor, și mai cu seamă în viitor decât acum"[16]. Firește că dragostea despre care ne vorbește Sfântul Apostol Pavel trebuie înțeleasă ca o dragoste nu care implică numai o relație sine-Dumnezeu, ci ca o dragoste lucrătoare înspre aproapele. Această conștiință a deschiderii față de omul de lângă noi, din care ne privește „chipul lui Dumnezeu", este necesară în a dobândi o așa dumnezeiască dragoste la care suntem chemați, o adevărată harismă și, în fapt, singura adevărată dragoste. Această harismă este numită de Sf. Ioan Hrisostom „lanțul de aur", iar pentru a avea bucuria unei așa comori omul trebuie să se forțeze pe sine și nu a se mulțumi cu o „dragoste slabă", ci a urca duhovnicește spre a dobândi acea harismă a dragostei ce devine pentru nevoitor „pedagog" pe calea mântuirii.[17] Dragostea de aproapele întemeiată pe Hristos este dragoste duhovnicească pentru că nu are un scop reflexiv și nici unul posesiv, ci are un scop mult mai înalt și este trainică, nebiruită și nesfărâmată. Spre o astfel de dragoste ar trebui și noi să năzuim, ca să dobândim harul lui Dumnezeu[18].

13 Prof. N. Chițescu, *Sfântul Ioan Casian zugrăvit în activitatea sa*, în P.S.B. 57, Ed. IBMBOR, București, 1990, pp. 38-56.

14 Sfântul Ioan Casian, *op. cit.*, II, p.570.

15 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tâlcuirea Epistolei întâi către Corinteni*, Ed. Cartea Ortodoxă, București, 2005, p.358.

16 *Ibidem*, p. 359.

17 Mgstr. Vasile Bria, „Imnul dragostei în Omiliile Sf. Ioan Gură de Aur", în *Studii Teologice*, nr. 7-8, Ed. IMBBOR, 1961, p.434.

18 Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, în P.S.B 23, traducere, introducere, indici și note de Pr. D. Fecioru, Ed. IMBBOR, București, 1994, pp. 702-703.

Dragostea de aproapele întemeiată pe Hristos este dragoste duhovnicească pentru că nu are un scop reflexiv și nici unul posesiv, ci are un scop mult mai înalt și este trainică, nebiruită și nesfărâmată.

În capitolele următoare, mai exact al III-lea, al IV-lea și al V-lea, avem câteva istorisiri din *Patericul egiptean* pe care Sfântul Ioan Casian le parafrazează cu scopul de a le aduce ca argumente pentru învățătura sa care ne arată că niciodată sfinții bărbați nu au lucrat darul harismelor cu alt scop decât a aduce la dreapta credință pe cei păgâni, a mustra și a vădi pe eretici și a folosi pe cei credincioși care au cerut lor ajutorul ca pe o ultimă nădejde. În notele sale, Profesorul Nicolae Chițescu menționează că Sf. Ioan Casian nu face abuz de minunile sfinților, ba chiar, din contră, însă cele pe care le folosește sunt numai acele minuni foarte cunoscute ce datau din primele veacuri.

Avem minunea Părintelui Macarie din pustia Scitium care îl combate în putere pe ereticul Eunomius ce înșela pe mulți, depărtându-i de dreapta credință și ademenindu-i înspre întunericul eresului său. Părintele Macarie evită o dezbatere oratorică cu acesta și îi spune: „Căci împărăția lui Dumnezeu nu stă în cuvânt, ci în putere" (I Corinteni IV, 20), chemându-l la un oarecare cimitir, ca să învieze pe morți, dovedind prin aceasta care dintre ei slujește în adevăr pe Dumnezeu. Ereticul nu a venit, rușinat fiind în sinea sa de propria-i mustrare de conștiință, însă sfântul merge cu poporul ce ajunsese deja să se îndoiască de dreapta credință și, de față cu toți, îl întreabă pe un mort dacă ar fi înviat când ereticul ar fi fost de față, iar mortul spune că ar fi înviat, întărindu-i astfel pe oameni în dreapta credință. O altă istorisire este cea cu Avva Avraam care a ajutat pe o femeie ce avea prunc mic aflat în pericol să moară de foame fiindcă ea nu avea lapte, iar Avva Avraam i-a dat să bea un pahar cu apă peste care a făcut semnul Sfintei Cruci și a salvat pruncul de la moarte. Și tot el a tămăduit cu numele lui Hristos pe un beteag care era batjocorit de niște păgâni ce îl compătimeau cum că este zadarnică credința în Hristos[19]. Astfel de mărturii despre harismatici mai avem în *Pateric*, dintre care amintim pe Sfântul Teogonie ce a fost hirotonit episcop într-un mic orășel lângă Ierusalim, iar după instalarea lui acolo, apa mării amenința să se reverse și să distrugă toată comunitatea. Rugat de oameni, Sfântul Teogonie a mers și a înfipt la marginea malului o cruce, zicând: „Așa grăiește Domnul: până aici va ajunge și mai departe nu va trece, ci în ea se vor sparge valurile tale", iar marea s-a retras și niciodată nu a mai depășit cu valurile limita pusă de sfânt[20]. Minunea săvârșită de rugăciunea Sfântei Nina este o dovadă

19 Sf. Ioan Casian, *op. cit.*, pp. 571-572.

20 *Darurile Sfântului Duh. Antologie a unor manifestări harismatice*, trad. din lb. gr. și note de Dr. Cristina Băcanu, Ed. Sofia, București, 2004, p.137.

a modului cum, prin darul harismelor minunate, Dumnezeu lucrează mântuirea oamenilor. Ajunsă în Ivir, situat la sud de Caucaz, între Marea Neagră și Marea Caspică, sfânta vede cum mulțime de lume se îngrămădea pe vârful unui munte ca să se închine cu frică la zeul Armaz, iar ea, întristându-se până la lacrimi de o așa priveliște, a început a se ruga lui Dumnezeu, cerându-I să zdrobească pentru totdeauna pe acest idol păgân și să-i aducă pe acești nefericiți la lumina adevărului. S-a pornit o furtună uriașă care a distrus și idolii și templul încât și muntele și-a schimbat forma sa[21]. Astfel și-a început misiunea Sfânta Nina[22]! Sfântul Sisoe a înviat odată un copil, iar după săvârșirea acestei fapte a poruncit aspru tatălui și copilului să nu cumva să spună cuiva cele întâmplate, ca să nu fie vădit. Iată cum, de aici putem observa foarte limpede că adevărații harismatici au săvârșit acestea spre folosul celor mulți, iar nu pentru folosul propriu, iar dintre aceștia, cei care petreceau în isihie căutau să tăinuiască minunile pentru a nu își pierde liniștea și a nu atrage slava lumii, petrecând în desăvârșită smerenie. Această raportare corectă a sfinților nevoitori pentru Hristos din veacurile de aur ale Bisericii este o dovadă a dumnezeieștii povățuiri apostolice prin viu grai, prin epistole și prin exemplu personal după cum arată Sfântul Ioan Gură de Aur în tâlcuirea sa la *Epistola către Romani* a Sfântului Apostol Pavel, când apostolul neamurilor căuta, ca și în adresarea sa către corinteni, să taie din rădăcini patima mândriei ce creștea printre cei cu harisma proorociei sau cea a glosolaliei, spunându-le că toate darurile sunt de la Același Duh și toți creștinii sunt mădulare ale aceluiași trup hristic, iar nu unii mai mici și alții mai mari. Tot aici se arată că harismele lucrau în om după măsura credinței acestuia.[23]

Sfântul Ioan Casian în capitolele al VI-lea și al VII-lea, folosind ca argumente versete din Sfânta Scriptură, ne arată că adevărații slujitori ai Cuvântului nu s-au mândrit niciodată cu darurile lor, întocmai ca Sfinții Apostoli care ziceau: „Bărbați israeliți, de ce vă mirați de acest lucru sau de ce stați cu ochii ațintiți la noi, ca și cum cu a noastră putere sau cucernicie l-am fi făcut pe acesta să umble?" (Faptele Apostolilor III, 12). Folosindu-se, de altfel, de argumentele scripturistice, observăm că viziunea Sfântului Ioan Casian asupra harismelor ca daruri lucrătoare ale Duhului Sfânt în om sunt într-o evidentă armonie cu tradiția părinților egipteni și mai ales cu învățătura hrisostomică față de care și-a păstrat admirația și fidelitatea chiar și după plecarea nefericită din Noua Romă spre Capitala Imperiului Roman de Apus. Influența lui Origen, cât și cea a lui Evagrie se poate sesiza în scrierile *Convorbiri Duhovnicești*, însă ortodoxia învățăturilor sale nu poate fi suspectată de nicio abatere și cu atât mai puțin de „semi-pelegianism", așa cum unii protestanți continuă să considere teologia lui, deoarece se cunoaște cât de apropiat ucenic și confident i-a fost acesta Sfântului Ioan Gură de Aur, împărtășind aceeași credință cu privire la conlucrarea dintre voința omului și voința divină.[24]

Deși la o primă vedere a acestei *Convorbiri* despre harisme am fi înclinați să gândim că Sf. Ioan Casian ar fi fost într-o oarecare măsură reticent față de manifestările harismati-

21 *Ibidem*, p. 133.

22 Sfânta Nina s-a născut în 290 și s-a mutat la Domnul 338. Este cunoscută ca „cea întocmai cu apostolii" pentru nevoința depusă de această mare sfântă la încreștinarea Georgiei.

23 Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Epistola către Romani*, trad. de P.S. Teodosie Atanasiu, Ed. Christiana, București, 2005, p. 187.

24 Stoyan Chilikov, *St. John Cassian and the orthodox theaching of the divine grace*, University of Plovdiv – Subsidiary in Kardjali, 2007, p. 168.

ce din vremea sa la părinții pustiei, această perspectivă trebuie corectată de înțelegerea contextului în care, fără ca el însuși să fi fost străin de astfel de lucrări minunate ale harului în viața sa, totuși, pedagogic vorbind, moderația în menționarea acestor minuni este abordarea cea mai sănătoasă și duhovnicească. Foarte lesne se poate deturna intenția cea bună de a mărturisi minunile sfinților pustiei într-o „goană după minunisme", deloc folositoare scopului propus dintru început. Cu toate acestea, el menționează, așa cum am arătat mai sus, câteva exemple de părinți taumaturgi spre a întări învățătura despre harisme, însă mereu amintește că acestea trebuie transmise cu grijă fără a inflama un ne-pedagogic senzaționalism vătămător cititorului, accentul fiind pus pe despătimire.[25] Continuând a lămuri învățătura Sfântului Ioan Casian despre harisme, nu putem să nu amintim că, deși a intrat în contact atât cu pelagianismul, cât și cu doctrina apuseană, moștenirea întemeiată pe asceză și teologie cu rădăcini puternice în „pustia roditoare" a Egiptului și ucenicia pe lângă marele Arhiepiscop antiohian, Ioan Gură de Aur, au făcut ca sfântul de obârșie tomitană să rămână un învățător autentic al meșteșugului mântuirii. Mai întâi voința se mișca, iar mai apoi harul lucrează, însă fără asceză, post, priveghere, rugăciune și rucodelie nimeni nu se poate curăța de patimi și, în consecință, nu poate primi și păstra harul Duhului Sfânt și totodată nevoințele omenești prin ele însele nu pot să conducă la desăvârșire fără ajutorul și patronajul Harului Dumnezeiesc. Nu putem omite că toată învățătura sa și chiar însuși modul cum este structurată dovedesc că a fost alcătuită pentru ucenicii săi și pentru nevoitorii începători păstrând pe tot parcursul ei dovada unui discernământ duhovnicesc incontestabil.[26] Accentul îndemnului Sfântului Ioan Casian cade nu pe valoarea harismelor, ci pe devenirea chipului în asemănare care, așa cum am menționat, începe cu lupta cu patimile pentru a dobândi despătimirea, iar aceasta implică o nevoință ascetică continuă și o adâncire în rugăciune[27].

Capitolul al x-lea și ultimul al acestei *Convorbiri* este amintirea unei întâmplări minunate din viața fericitului Pafnutie care, în viziunea Sfântului Ioan Casian, întărește învățătura conform căreia dragostea dumnezeiască dobândită prin desăvârșita despătimire este de o valoare mult mai mare decât orice harismă. Avva Pafnutie avea harisma izgonirii demonilor, iar în una din zile, pregătind mâncare pentru oaspeți, s-a ars la mână, fapt ce l-a făcut să cugete că este îngrijorător dacă demonii fug de el, însă focul cel material este necruțător. Cugetând, așa a adormit, iar îngerul lui Dumnezeu

25 A. M. C. Casiday, *Tradition and theology in St. Jhon Cassian*, Oxford Univesity Press Inc., New York 2007, pp. 268-269.

26 Owen Chadwick, *John Cassian A Study in Primitive Monasticism*, Cambridge University Press, London 1950, pp.120-123.

27 John J. Levko, S.J., *Cassian's Prayer*, University of Scranton Press, 2000, p.66.

l-a avertizat că nu harul izgonirii demonilor este desăvârșirea, ci despătimirea, unirea cu Dumnezeu, care se face când orice patimă a murit în om. L-a îndemnat la un test și anume să caute o fată tânără și foarte frumoasă și să o țină în brațe, iar de nu se va mișca în el focul trupesc, ci va fi numai liniștea inimii netulburată, atunci s-a desăvârșit, căci mai mare lucru este a stinge focul trupesc decât a izgoni demonii. Avva Pafnutie, trezindu-se, s-a căit și nu a purces să facă testul „cuptorului babilonic”[28].

28 Sfântul Ioan Casian, *op. cit.*, pp. 574-575.